



LA CRISI DE LA RESTAURACIÓ I DICTADURA 1898-1931

Ramon Castell. INS Júlia Minguell

FRACÀS DE LA REGENERACIÓ DEL SISTEMA

DESASTRE DEL 98.

- Repatriació de capitals (reactivació industrial)
- No s'assumeix responsabilitats
- No provoca grans canvis polítics (continua la monarquia).

la crítica sociopolítica:

- **Generació 98** (Baroja, Unamuno,...). crítica àmbit intel·lectual i literari.

-Regeneracionisme. Joaquín Costa.

Oligarquía i Caciquismo. Propostes:

- incentivar la educació
- europeïtzació
- descentralisme
- política hidràulica i agrària.

Mobilització de les classes mitjanes, fora de l'influència de l'oligarquia i del moviment obrer ('masses neutres'), dirigits per 'un cirurgià de ferro' i 'una disciplina social fèrria'.



Joaquín Costa

**OLIGARQUÍA Y CACIQUISMO
COMO LA FORMA ACTUAL
DE GOBIERNO EN ESPAÑA:
URGENCIA Y MODO
DE CAMBIARLA**

Tomo II



REFORMISME DINÀSTIC

Fracàs primer govern regeneracionista.

1899 govern conservador Silvela.

Política regeneracionista (nous polítics: Polavieja, Duran i Bas).

Propostes:

- Descentralització administrativa.
- Nova política pressupostaria (augment i nous impostos)
- Fer front deutes guerra de Cuba.

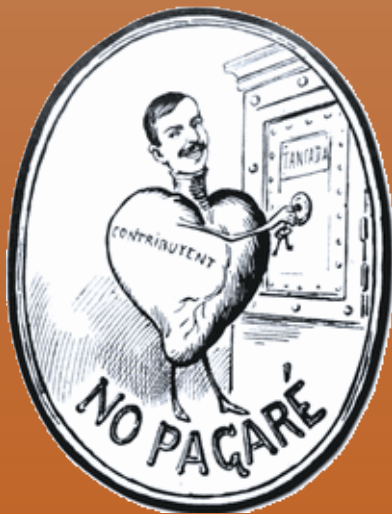
Tancament de Caixes.

Protestes a CAT (comerciants BCN) negar a pagar contribució trimestral (**Tancament de Caixes**). Embargament i Vaga General.

Empresonament i repressió.

Declaració Estat de guerra a BCN.

Dimissió ministres (Duran i Polavieja).



REFORMISME DINÀSTIC

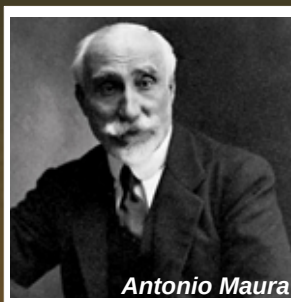
Reformes de Maura i Canalejas.

Pujada al tron de Alfons XIII (1902). Renovació lideratge partits dinàstics. Maura (partit conservador) i Canalejas (liberal).

Intent de reforma, però manteniment torn dinàstic i falsejament electoral, impossibilitat de democratització real de la política espanyola.

1906-1909 govern conservador, Maura.

Projecte polític: “reforma des de dalt”, canvi sistema polític per por a una revolta popular. Intent de crear una nova base social (masses neutres), per configurar un estat fort, sense la vella casta de cacics i el protagonisme de les classes populars.



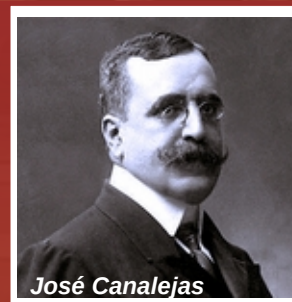
Antonio Maura

- Llei electoral (1907), intent de acabar amb el frau.
- Projecte de reforma administració local. Més autonomia ajuntaments i diputacions, intent d'acostament al catalanisme regional.
- Lleis socials: Llei de descans dominical i creació Instituto Nacional de Previsión (assegurances obreres).
- Manteniment de l'ordre públic, repressió Setmana Tràgica de Barcelona.
- Campanya de protesta i caiguda del govern conservador.

1910-1912. Govern liberal. Canalejas.

Reformisme social més gran i limitació poder de l'església.

- Separació Estat-Església. *Llei del Candado* (prohibició nous ordes religiosos).
- Política social. Substitució impost de consums, per imposts progressius sobre les rendes. Lleis millores condicions laborals i normativa treball de la dona.
- Reforma Llei de Lleves (obligació servei militar i supressió redempció amb diners).
- Negociació Llei de Mancomunitats (diputacions provincials, a càrrec de serveis públics).
- Assassinat 1912.



José Canalejas

FORCES D'OPOSICIÓ

Republicanisme i Lerrouxisme.

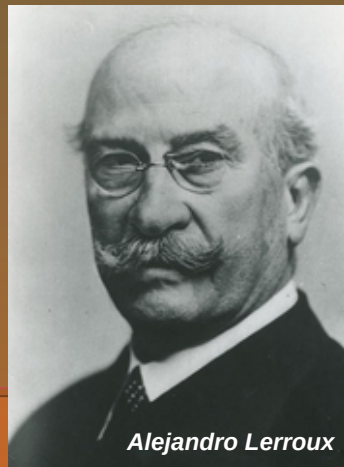
Força principal de d'oposició. Fragmentació republicana en diversos grups.

Unió republicana 1903 (Salmerón).

BCN, republicanisme liderat per A. Lerroux, influència classes populars i èxits electorals (1903-1905). Caràcter anticatalanista, anticlerical, alb un discurs demagògic i suposadament revolucionari per atreure el suport popular. Unió Republicana, integració candidatura en la coalició Solidaritat Catalana (1907).

Partit Radical (1908).

Rebuig de diversos sectors com Blasco Ibañez i Lerroux que va formar partit propi, Partit Radical. 1910, Setmana Tràgica, pèrdua de suport popular, moderació del discurs i trasllat a MAD.



Alejandro Lerroux



Carlisme i Tradicionalisme.

Mort de Carles de Borbó (Carles VII) 1909.

Disputes i escissions. Fundació 1919, **Partit Catòlic**

Tradicionalista (bases a NAV, PB, I CAT, també a AND).

1907 fundació **Requetè**, organització caràcter paramilitar, actuació de força de xoc a les ciutats en contra del republicanisme i l'obrerisme.

Amb la II República, reunificació en un sol partit:

Comunió Tradicionalista.



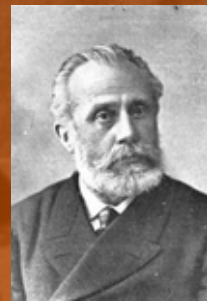
FORCES D'OPOSICIÓ

Partit i sindicat Socialistes.

PSOE 30.000 afiliats (1920). Defensa de la acció política, acció parlamentària i aliances electorals amb els partits burgesos. 1910, Pablo Iglesias diputat coalició republicanosocialista.

UGT, sindicat 240.000 afiliats (1921). Partidària de l'acció política per aconseguir reformes socials i laborals. Representació dels obrers en organismes estatals. Líders, Largo Caballero (1918) secretari general.

Partit Comunista de España (PCE), 1921. Fundat per l'escissió de militants socialistes (partidaris línia bolxevic arran revolució Russa). Poca influència i activistes a Biscaia i Astúries.



Pablo Iglesias



F. Largo Caballero



FORCES D'OPOSICIÓ

Anarcosindicalisme.

Paper destacar reivindicacions obreres: vaga general BCN (1902), reducció jornada laboral i augment salarial. 1907 Solidaritat Obrera. Federació associacions de treballadors, caràcter apolític, reivindicatiu i favorable lluita revolucionària.

CNT 1910, fundació Confederació Nacional del Treball. Expansió per ESP, i representació sindicalisme anarquista.

Sindicat revolucionari:

- independència proletariat respecte a la burgesia i les seves institucions (Estat).
- Apoliticisme moviment obrer (abstencionisme electoral).
- Unitat sindical dels treballadors.
- Voluntat d'enderrocament del capitalisme (expropiació dels burgesos).

Acció revolucionària contra la burgesia i el capital:

vagues i boicots, fins a la vaga general revolucionària, per acabar amb l'Estat i el capitalisme.

CNT, 700.000 afiliats (1919).

Líders: Salvador Seguí (el noi del sucre), Àngel Pestaña i Joan Peiró.

Congrés de Sants (BCN 1918), creació sindicat únics d'indústria (substitució antics sindicats d'oficis).

Reafirmació apoliticisme, negociació directa obrers-patrons, sense intervenció forces polítiques o representants de l'Estat.



Salvador Seguí
El noi del sucre



Joan Peiró



Àngel Pestaña

CATALANISME I REPUBLICANISME (1901-1909)

Consolidació Lliga Regionalista.

Partit hegemònic a CAT. Ideari: dret a l'autonomia política i disposició a intervenir en la política espanyola per modernitzar i descentralitzar l'Estat. Prat de la Riba i Francesc Cambó (representant a MAD). Competència expansió política de republicanisme i discrepàncies internes. Excisió del partit i formació d'un de nou de caire republicà.

La Coalició Solidaritat Catalana.

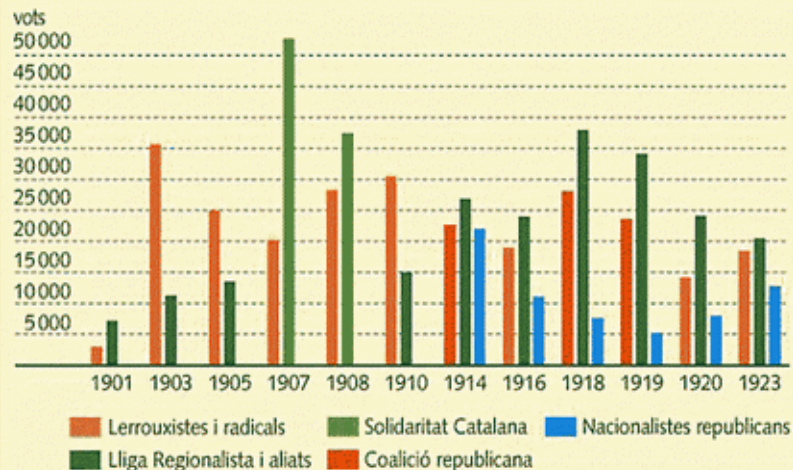
Incidents del Cu-cut (1905). Acudit ridiculitzant les derrotes dels militars. Destrossa i crema de la redacció. Aprovació de **la Llei de jurisdiccions (1906)**, les ofenses contra l'exèrcit o la unitat de la pàtria i els seus símbols (de manera oral o escrita) sota jurisdicció militar.

Rebuig massiu a la Llei i sorgiment moviment patriòtic de reafirmament i compromís de drets a Catalunya.

Solidaritat Catalana (1906). Coalició electoral de totes les forces catalanes (carlins, republicans federals i la Lliga). Candidatura conjunta i programa comú 1907 (Programa del Tívoli). Triomf electoral (41 de 44 escons).

Negociació del govern conservador de Maura amb la coalició per fer lleis (integrar-los al sistema i dividir-los). Discrepàncies entre els diferents partits de la coalició: projecte de reforma de l'administració local. Desacord també projecte de l'ajuntament de BCN (cooficialitat del català, coeducació i neutralitat religiosa). Defensa de la Lliga dels interessos de l'església. 1909, Setmana Tràgica, suport de la Lliga a la repressió i crítica dels republicans. Dispersió final del moviment.

ELECCIONS GENERALS. RESULTATS ELECTORALS A BARCELONA (1901-1923)



¡CU-CUT!

Barcelona

Escudellers, 54



LA FESTA DE DIUMENGE

—¡Ape, minyons! ¡Ap a posar la primera pedra! Y si corre, alguna altra y tot.

FETS DEL CU-CUT (1905)



AL FRONTÓN CONDAL

—¿Qué se celebra aquí, que hay tanta gente?
—El Banquet de la Victoria.
—¿De la victoria? Ah, vaya, serán paisanos.

LA SETMANA TRÀGICA DE BARCELONA (1909).

Les classes populars davant la convocatòria d'una nova lleva al 1909, va fer esclatar a Catalunya, sobre tot a Barcelona, una violenta protesta popular (record present de la Guerra de Cuba).

Conflicte del Marroc.

1900, penetració al nord d'Àfrica d'Espanya. Conferència d'Algesires (1906) i tractat Hispanofrancès (1912), establiment protectorat francoespanyol al Marroc. ESP territori del Rif, zona muntanyosa del nord, obligació de pacificar-lo i administrar-lo. Interessos beneficis econòmics (mines, inversions ferrocarrils,...). Interès restaurar el prestigi de l'exèrcit després de Cuba i convertir-se novament en potència colonial. Oposició i atacs dels rifenyys (cabiles) a les mines (propietat familia comte de Romanones).

1909 **derrota del Barranco del Lobo** (+1.000 morts). Decisió del govern de augmentar els soldats al Rif i convocatòria d'una lleva de reservistes. Disposició de partida d'alguns regiments des del port de BCN. Moviment de protesta popular en contra.



LA SETMANA TRÀGICA DE BARCELONA (1909).

Mobilització popular i conseqüències.

Mobilització contra la guerra i sistema injust de quintes. 18 de juliol embarcament de tropes cap al Marroc al port de BCN. 24, comitè de Vaga (lerrouxistes, socialistes i anarquistes), crida a la **Vaga General**.

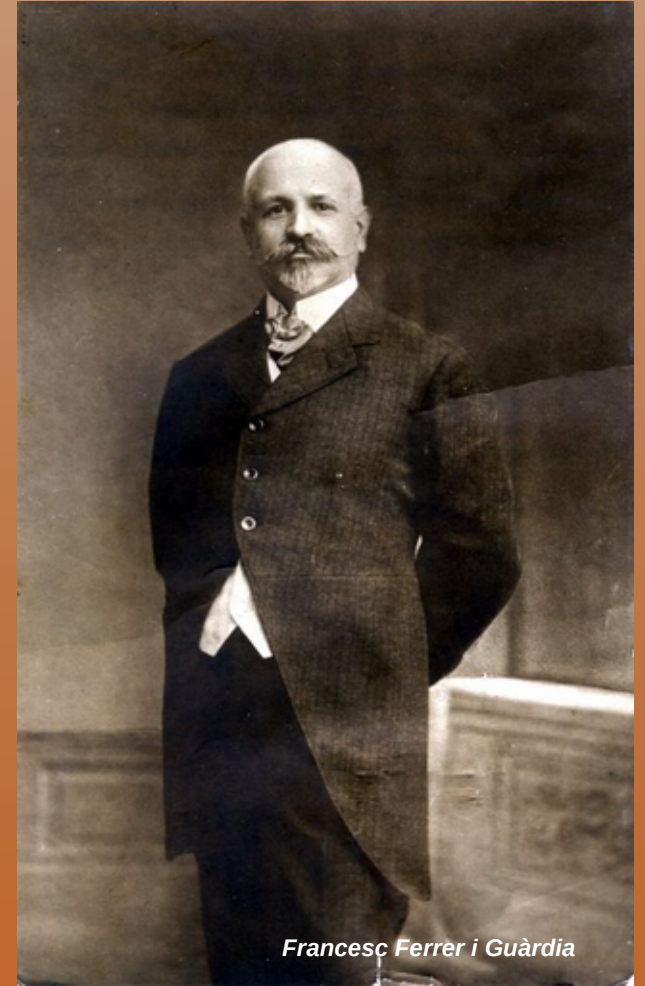
Revolta popular, dura una setmana, desborda objectiu inicial de la protesta, component antimilitarista i anticlerical. Barricades, enfrontament forces de l'ordre i incendi de +80 centres religiosos. Declaració Estat de Guerra i enviament de reforços per reprimir les manifestacions (+100 morts). Repressió molt dura de Maura. 5 sentències de mort.

Afusellament de **Ferrer i Guàrdia**, pedagog anarquista i fundador de l'Escola Moderna (sense responsabilitat i víctima del govern per infligir un càstig exemplar). Onada de protestes fan caure el govern conservador de Maura.

A CAT, oportunisme dels lerrouxistes, descrèdit i pèrdua d'influència entre els treballadors. Desengany i arrelament de l'anarquisme. Sector catalanisme, desintegració Solidaritat Catalana i retrocés electoral de la Lliga Regionalista (suport a la repressió).



LA SETMANA TRÀGICA DE BARCELONA (1909).



Francesc Ferrer i Guàrdia

LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA (1914-1925).

Constitució 1914. Presidència Prat de la Riba. Assemblea i Consell Permanent (8 membres). La mancomunitat va ser una delegació de les funcions que tenien les diputacions i amb el mateix pressupost. Ens administratiu. Lliga regionalista, presència majoritària. Política d'estímul i desenvolupament cultural, modernització econòmica i social a CAT. 3 Presidents: Prat de la Riba, Puig i Cadafalch i Alfons Sala.

Obra de govern Mancomunitat.

Dos direccions:

-Potenciar el desenvolupament econòmic. Creació d'infraestructures de serveis públics i administratius bàsics. Pla de millora de la xarxa viària, sistema postal i telefònic. Pla d'acció agrària per modernitzar les formes de producció i augment de l'agricultura i ramaderia. Creació d'escoles de tècnics agraris, camps d'experimentació de conreus i granges models, i foment del cooperativisme agrari.

-Projecte cultural i educatiu. Foment de la llengua i cultura catalanes. Creació de biblioteques populars. Escoles experimentals i Estudis Normals. Normalització de la llengua (IEC), unificació ortogràfica i elaboració Diccionari (Fabra 1932). Divulgació patrimoni cultural, creació Junta de Museus i Servei de Conservació i Catalogació de Monuments. Renovació pedagògica. Introducció mètode Montessori, creació Escola Industrial, Escola del Treball i de Administració Local (formació tècnics funcionaris públics de CAT). Formació professional de quadres tècnics mitjans i superiors per l'indústria i el comerç.

Primer òrgan administratiu català des de 1714 i la principal concessió d'autogovern aconseguida pel catalanisme fins la creació de la Generalitat al 1931.



LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA (1914-1925).



CATALANISME D'ESQUERRES.

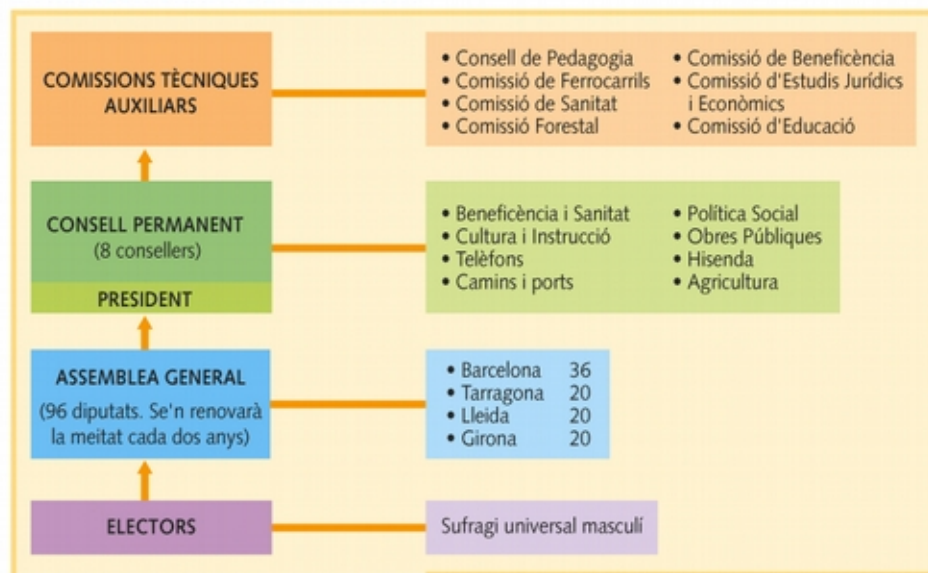
Acostament de la Lliga a la política de l'Estat.
Intent de les forces d'esquerra de catalanitzar el republicanisme, atreure els sectors de l'obrerisme fora del anarcosindicalisme per crear una base electoral del catalanisme d'esquerrers.

1917, formació del Partit Republicà Català (Layret i Companys).

1922, escissió de la Lliga, formació d'Acció Catalana.
1922, formació d'Estat Català (Macià), amb postulats independentistes.

1923, creació Unió Socialista de Catalunya.

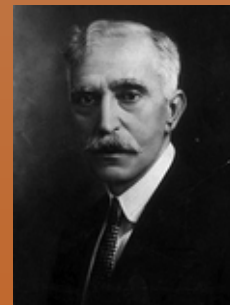
LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA



Francesc Layret



Lluís Companys



Francesc Macià

LA CRISI DEL 1917

Impacte de la IGM.

ESP declaració neutralitat. Beneficis: exportació productes industrials i agraris a preus molt alts. Grans beneficis industrials i empresarials. L'exportació provoca una puja dels preus interiors sense augment equivalent de salaris. Encariment de la vida (productes bàsics). Increment de la conflictivitat social fins al moviment vaguístic del 1917.

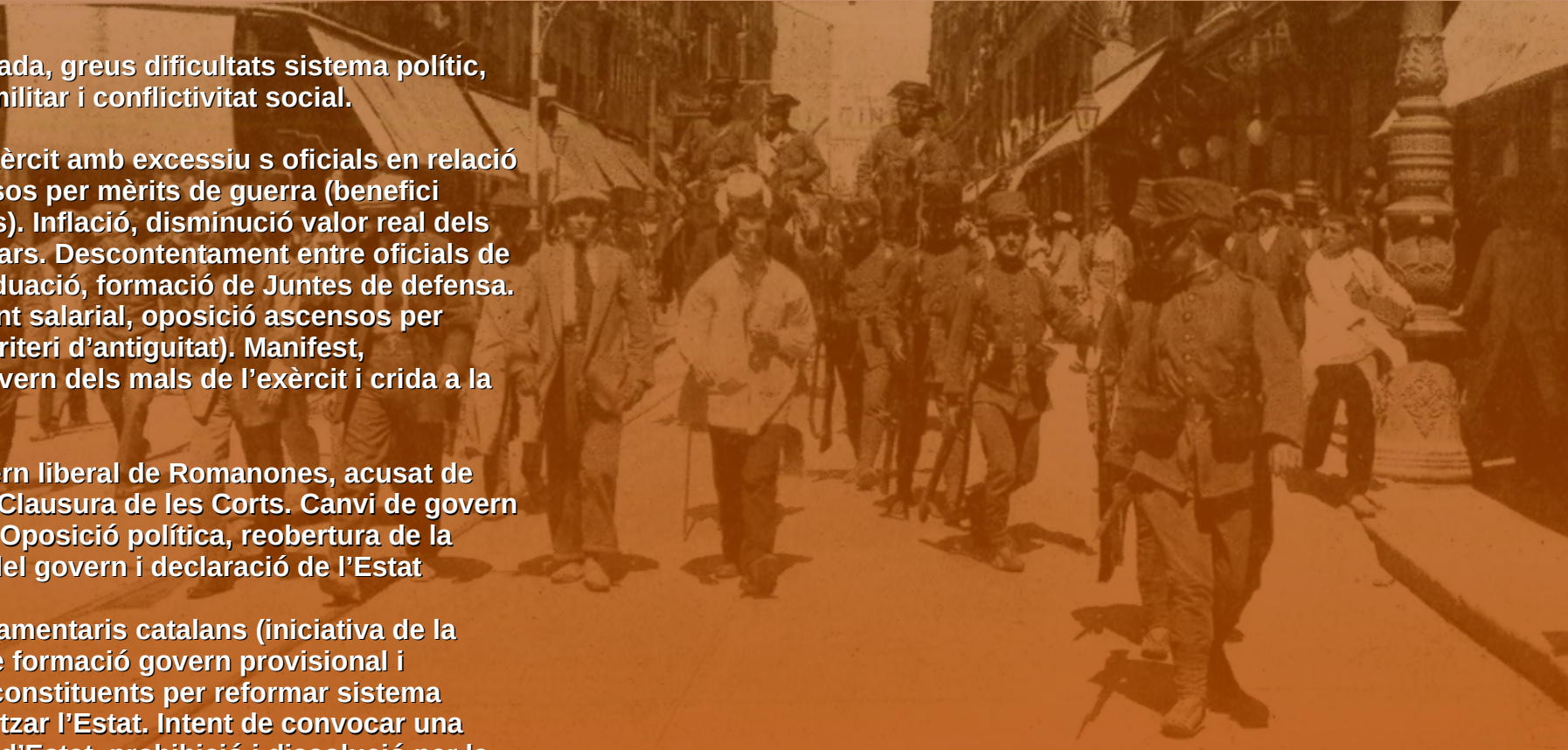
La crisi del 1917.

Protesta generalitzada, greus dificultats sistema polític, descontentament militar i conflictivitat social.

Protesta militar. Exèrcit amb excessiu s oficials en relació als soldats. Ascensos per mèrits de guerra (benefici militats africanistes). Inflació, disminució valor real dels baixos salaris militars. Descontentament entre oficials de baixa i mitjana graduació, formació de Junes de defensa. Demandes: augment salarial, oposició ascensos per mèrits de guerra (criteri d'antiguitat). Manifest, culpabilitzant el govern dels mals de l'exèrcit i crida a la renovació política.

Crisi Política. Govern liberal de Romanones, acusat de corrupció política. Clausura de les Corts. Canvi de govern conservador Dato. Oposició política, reobertura de la cambra. Negativa del govern i declaració de l'Estat d'excepció.

Assemblea de Parlamentaris catalans (iniciativa de la Lliga), exigència de formació govern provisional i formació de corts constituents per reformar sistema polític i descentralitzar l'Estat. Intent de convocar una assemblea a nivell d'Estat, prohibició i dissolució per la guàrdia civil.

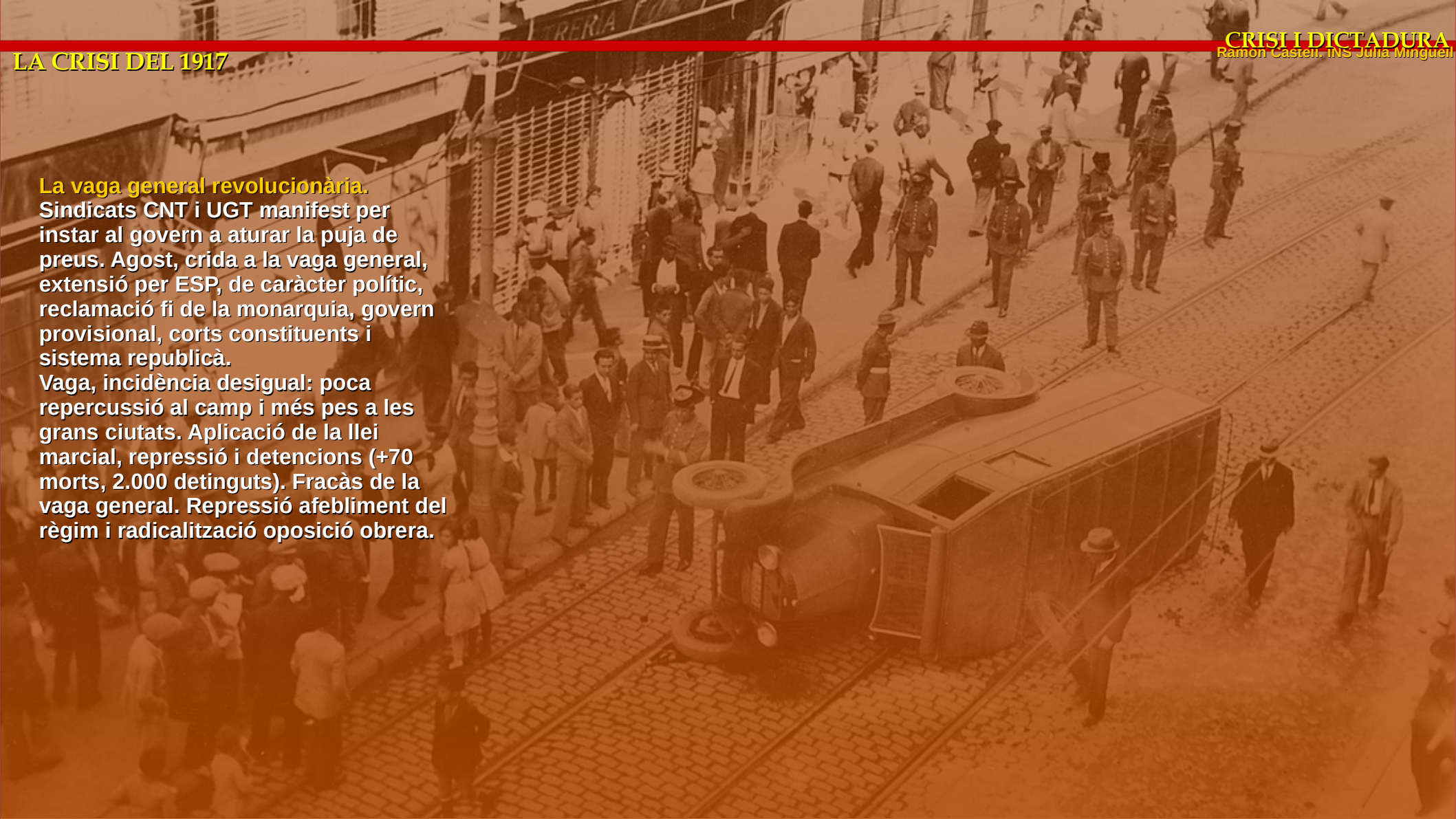


LA CRISI DEL 1917

La vaga general revolucionària.

Sindicats CNT i UGT manifest per instar al govern a aturar la puja de preus. Agost, crida a la vaga general, extensió per ESP, de caràcter polític, reclamació fi de la monarquia, govern provisional, corts constituents i sistema republicà.

Vaga, incidència desigual: poca repercussió al camp i més pes a les grans ciutats. Aplicació de la llei marcial, repressió i detencions (+70 morts, 2.000 detinguts). Fracàs de la vaga general. Repressió afebliment del règim i radicalització oposició obrera.



LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA (1917-1923).

La fi del sistema del torn pacífic.

1917. Formació d'un govern de concentració (conservadors, liberals + la Lliga regionalista).

Impossibilitat d'acords. 1918, tornada al sistema de torn.

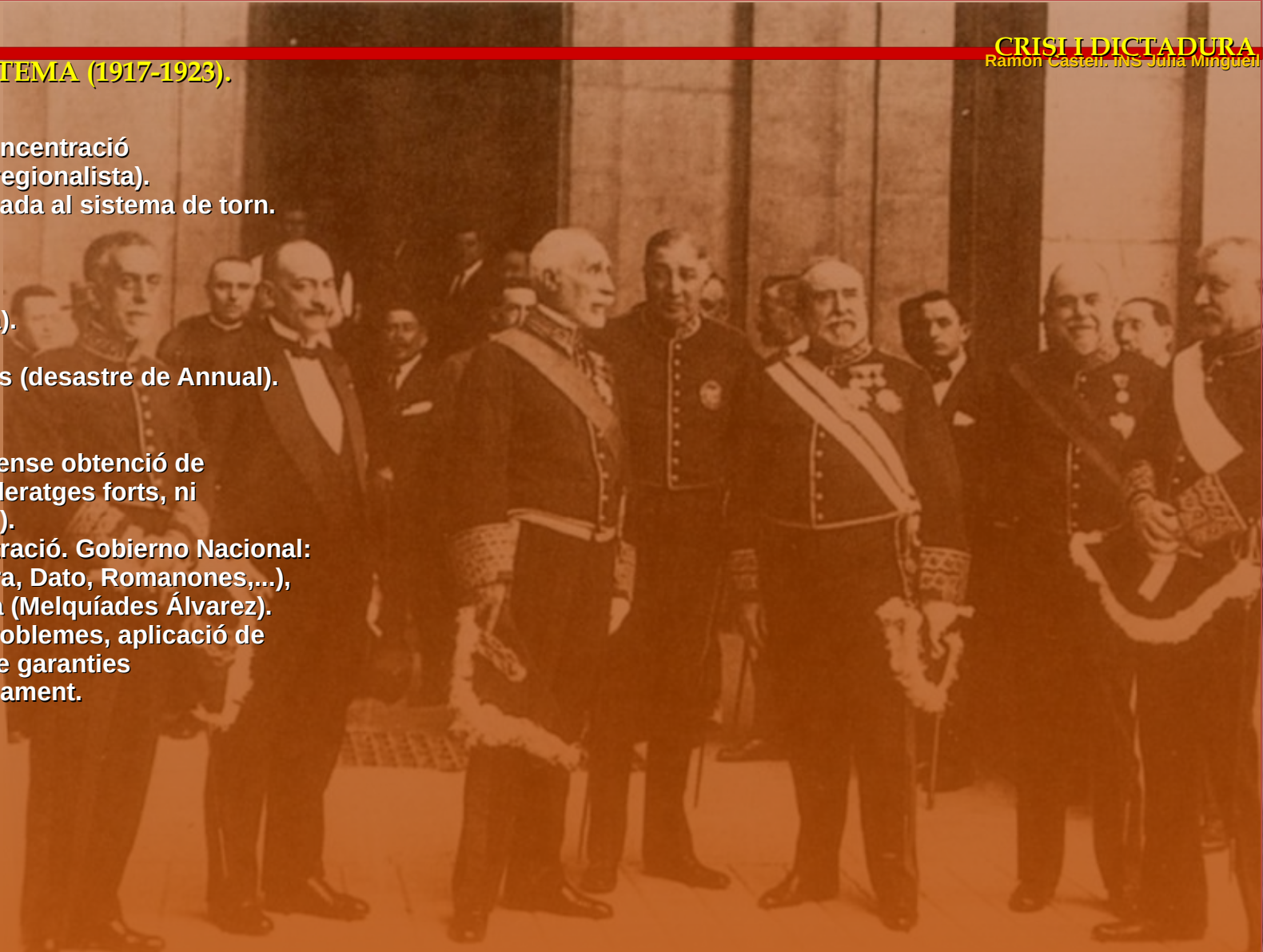
Causas:

- Crisi sistema Polític.
- Crisi econòmica (crisi postguerra).
- Conflictivitat social.
- guerra al Marroc. Derrotes militars (desastre de Annual).

Crisi sistema Polític.

Crisi permanent sistema polític: sense obtenció de majories parlamentàries, sense lideratges forts, ni estabilitat de governs (13 governs).

1921, formació govern de concentració. Gobierno Nacional: líders fraccions dinàstiques (Maura, Dato, Romanones,...), la Lliga (Cambó) i Partit reformista (Melquíades Álvarez). Impossibilitat de resolució dels problemes, aplicació de mesures d'excepció: suspensió de garanties constitucionals i clausura del Parlament.



LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA (1917-1923).

Conflictiuitat social.

Anys de la postguerra, conflictiuitat a EU. Triomf de la Revolució bolxevic.

ESP, crisi econòmica fi de la IGM: baixa de la producció, augment de l'atur, inflació.

Provoca: mobilització social i augment del sindicalisme.

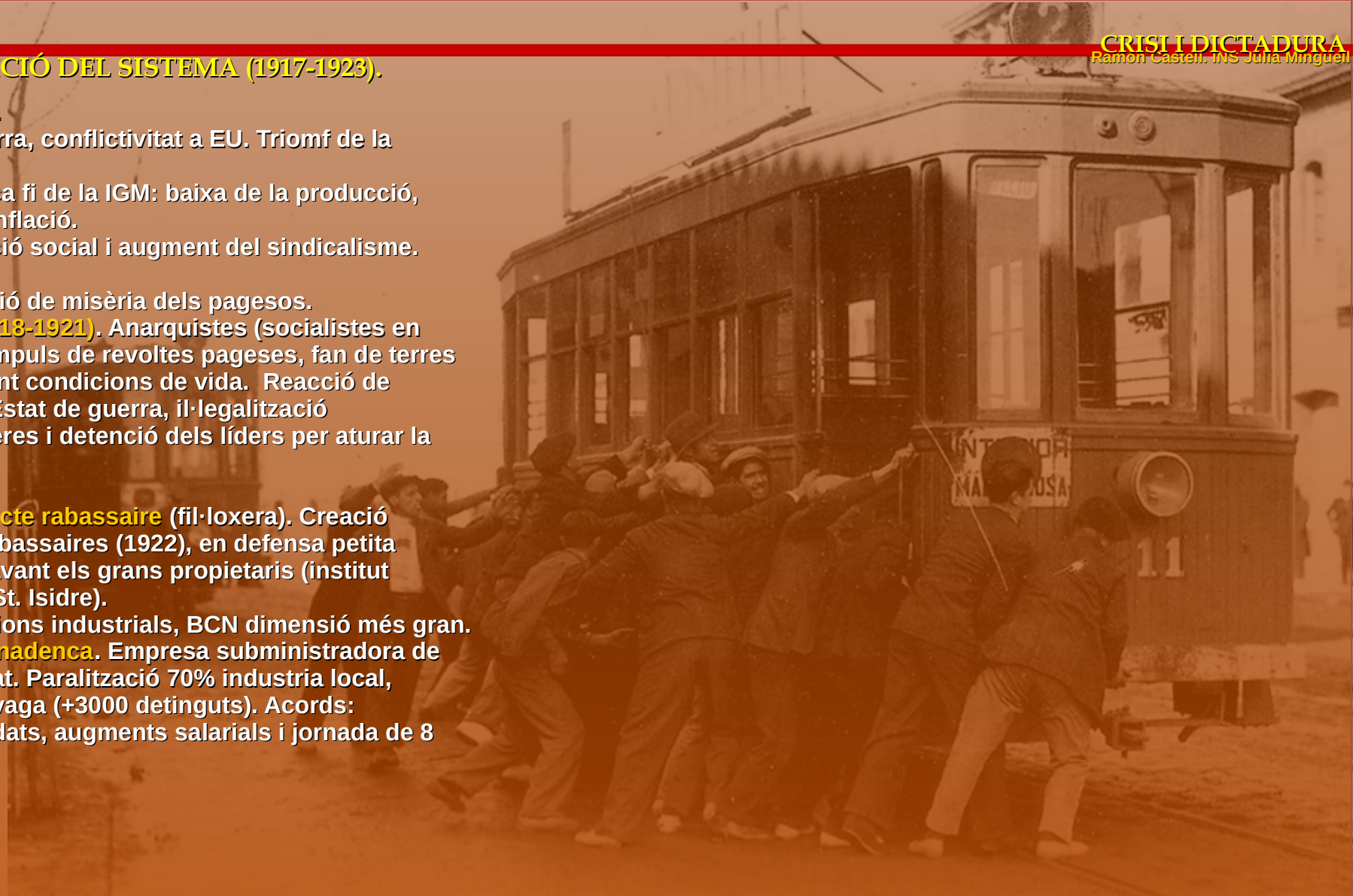
ANDALUSIA, situació de misèria dels pagesos.

Trienni bolxevic (1918-1921). Anarquistes (socialistes en menor intensitat), impuls de revoltes pageses, fan de terres davant deteriorament condicions de vida. Reacció de l'Estat: declaració Estat de guerra, il·legalització organitzacions obreres i detenció dels líders per aturar la rebel·lió.

CATALUNYA. Conflicte rabassaire (fil·loxera). Creació sindicat Unió de Rabassaires (1922), en defensa petita empresa familiar davant els grans propietaris (institut Agrícola Català de St. Isidre).

Conflicte obrer, regions industrials, BCN dimensió més gran.

1919, vaga de la Canadenca. Empresa subministradora de electricitat a la ciutat. Paralització 70% industria local, duració 44 dies de vaga (+3000 detinguts). Acords: readmissió acomiadats, augments salarials i jornada de 8 hores.



LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA (1917-1923).

Pistolerisme.

1919-1923, període d'enfrontament entre sindicats i la patronal. Creació del Sindicat Lliure, per enfrontar-se i restar força al sindicalisme anarquista. Degeneració en violència: Sindicat Lliure, contractació de pistolers (suport de les autoritats i la policia), per assassinar els principals dirigents obrers. Grups vinculats a la CNT, resposta amb atemptats contra autoritats, encarregats i forces de l'ordre: Los solidarios a BCN (Durruti, Garcia Oliver i Ascaso).

La Patronal, demana mesures de protecció al governador civil (general Martínez Anido), repressió molt dura contra els sindicalistes (lleis de fuges) i política de protecció dels pistolers de la patronal.

800 atemptats.+300 morts, majoria de dirigents sindicals (Salvador Seguí, Francesc Layret) i el president del Govern E. Dato.



A qui, li toca, avui?

LA DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA (1917-1923).

Guerra del Marroc. Desastre d'Annual.

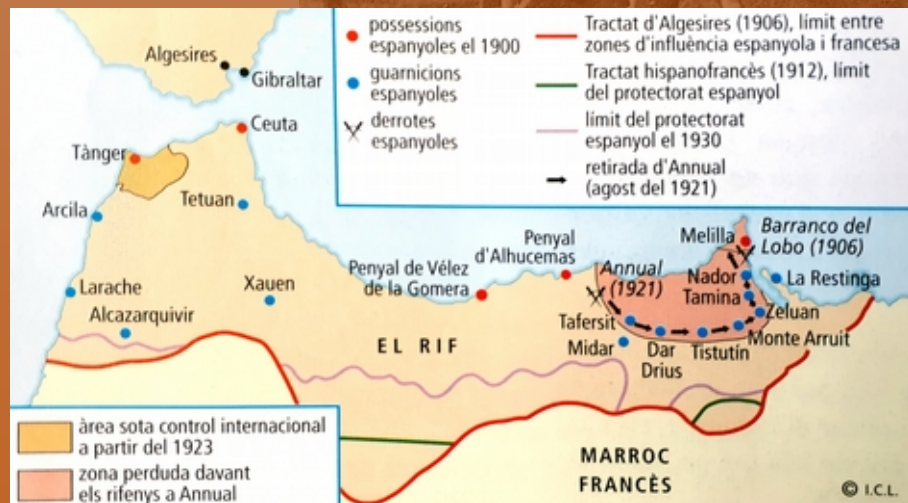
Inicis 20' hostilitat permanent tribus rifenyes contra l'exèrcit espanyol.

Nomenament general Silvestre (relacionat amb Alfons XIII) 1921

operacions militars contra els rebels i atac a les cabiles rifenyes.

Ofensiva cap a l'interior acaba en desastre: pèrdua de territori i 13.000 baixes.

1923, governs inestables i tensió social greu, anunci de discussió al Parlament del cas Annual. **Informe Picasso**, responsabilitats polítiques implicació del monarca, negligència i corrupció de la administració colonial. Mobilització de sectors del exèrcit i la dreta, solució a la crisi de una dictadura militar.



LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930).

Causes del cop militar.

Miguel Primo de Rivera, capità general de Catalunya, cop d'Estat que instaura una dictadura militar.

Suports: Rei Alfons XIII, organitzacions patronals i grups polítics conservadors.

Justificació: Manifest del dictador (missatge populista i renovador): pretensions regeneracionistes, sistema parlamentari i constitucional desprestigiat pel frau electoral, sense poder per garantir l'ordre social i frenar la revolució social, perill de trencament d'Espanya per les tendències separatistes.

Causes: Interès real, evitar la democratització del règim polític. Últim govern de García Prieto: reforma de la Constitució, Llei electoral, sistema de torn de partits, relacions de treball, i limitacions dels poders del rei. Cop d'estat, suport de l'exèrcit i vistiplau del rei, evita l'exigència de les corts de responsabilitats pel desastre d'Annual (implicació exèrcit i Alfons XIII). Corrupció i incompetència, presentació a les Corts (**informe Picasso**). Resta de partits polítics a punt de donar pas a un règim democràtic. Noves eleccions.



LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930).



INSTITUCIONALITZACIÓ DEL RÈGIM, 1926.

Seguiment del model feixista italià. Voluntat de continuïtat i permanència. Assembla Nacional Consultiva (1927), caràcter corporatiu, elecció de membres no per sufragi, designació de ciutadans pertanyents a grans institucions públiques i corporatives.

Unión Patriótica, partit únic per crear adhesió al nou sistema. Partit governamental, sense programa ideològic definit, suport social a la dictadura i les directrius del poder.

REORGANITZACIÓ DE L'ESTAT.

DUES ETAPES:

Directori Militar 1923-25: Control per part de Primo de Rivera i dels militars.

Directori Civil 1925-30: Poder a mans civils. Inclusió de polítics d'extrema dreta (Calvo Sotelo i Eduardo Aunós).

MESURES DEL DIRECTORI MILITAR:

- Suspensió règim constitucional.
- Dissolució cambres legislatives.
- Cessament autoritats civils.
- Prohibició activitats partits polítics i sindicats.
- Militarització ordre públic.
- Censura de premsa.
- Repressió obrerisme (CNT i comunistes).

REPRESSIÓ:

- Persecució intel·lectuals.
- Persecució organitzacions d'esquerranes i nacionalistes.
- Prohibició nacionalismes català i basc. Llengua àmbit privat.
- Supressió Mancomunitat de Catalunya.

ELIMINACIÓ CACIQUISME:

elaboració estatut municipal i provincial.
Dissolució ajuntaments i substitució per juntes (integrants contribuents + importants).

CONFLICTE DEL MARROC.

Èxit militar franco-espanyol, desembarcament d'Alhucemas (1925). Derrota i rendició d'Abd el-Krim (als francesos). 1927, ocupació militar efectiva del protectorat.

LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930).

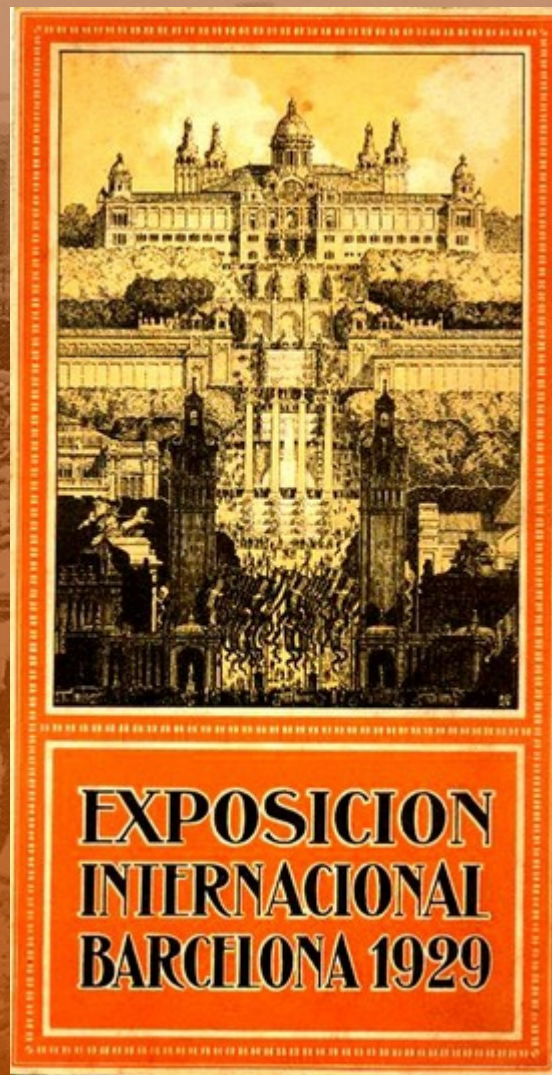
Política econòmica i social.

Benefici conjuntura econòmica internacional 20'.
Programa de foment de l'economia: indústria i infraestructures.
Nacionalització importants sectors de l'economia i intervenció estatal.
Decret protecció indústria nacional, i concessió grans monopolis (telefonía CTNE, i petroli CAMPSA).
Estat, foment d'obres públiques (ferrocarrils, carreteres, plans hidroelèctrics,...).
Agricultura, promoció regadiu, creació confederacions hidrogràfiques.

1929, organització Exposició Internacional a BCN. Finalitat: mostra èxits econòmics de la dictadura i atreure a la burgesia catalana cap al règim.
Desenvolupament urbanístic de BCN, remodelació de Montjuïc i voltants.

Reformes socials.

Model de regulació del treball. Eliminació dels conflictes per mitjà de la intervenció de l'Estat. Integració dels sectors moderats del moviment obrer (UGT) i repressió de les organitzacions més radicals (CNT i comunistes).
Creació Organització Corporativa Nacional, agrupació patrons-obrers en grans corporacions (sindicalisme vertical). Regulació conflictes laborals per comitès paritaris: reglamentació salaris i condicions laborals.



LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930).

Anticatalanisme de la dictadura.

1923, decret repressió del separatisme. Desmantellament institucions públiques i privades catalanistes. Mancomunitat, dirigida pel Alfons Sala (anticatalanista) i dissolució 1925.

Clausura institucions catalanistes (ateneus, societats recreatives, associacions corals,...). Prohibició manifestacions en llengua catalana (castellanització de la vida pública). Prohibició ús públic de la bandera catalana, Onze de Setembre i Jocs Florals.

Censura premsa diària, publicació llibres i depuració magisteri, institucions educatives i culturals vinculades a la Mancomunitat. (FCB tancament del camp 6 mesos per xiular l'himne espanyol).

Oposició a la dictadura.

Alguns líders dels partits dinàstics, republicans, catalanistes, comunistes, anarquistes, determinats sectors de l'exèrcit, intel·lectuals (Unamuno, Ortega y Gasset, Blasco Ibáñez, Menéndez Pidal) i el món universitari.

Oposició i rebuig a CAT, mesures repressores, sectors catalanisme republicà d'esquerra, Creació Alianza Republicana. Intent d'invasió, Prats de Molló i judici a Francesc Macià (Estat Català).

CNT, escissió i creació de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), amb posicions més radicals i violentes.

PSOE, 1929 canvi de posició i pronunciament a favor de la República.



LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930).

Caiguda del Dictador.

Retirada de la confiança del rei al Dictador (perill per la continuïtat de la Monarquia), i dimissió el 30 de gener 1930.

Substitució pel **general Berenguer**, organització procés electoral progressiu pel retorn a la normalitat constitucional (Dictablanda).

Organització de l'oposició. Republicans, catalanistes d'esquerra i PSOE signatura del **pacte de Sant Sebastià**: programa per presentar-se a les eleccions i constitució govern provisional per una futura república. Compromís de reconeixement d'autonomia per CAT, PB i GAL.

Dimissió Berenguer i substitució de govern per l'almirall Aznar.

Comicis a 3 nivells: municipals, provincials i legislatius.

Primeres eleccions municipals (menys perill per la monarquia) 12/4/1931.

Eleccions presentades com un plebiscit a favor o en contra de la monarquia (compromís d'ALfons XIII amb la dictadura).

